

**Особливості дослідження досвіду травматичних переживань
в різних групах**

Шебанова В. І.

кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології

Херсонський державний університет, м. Херсон, Україна

Діденко Г. О.

фахівець соціально-психологічної служби

Херсонський державний університет, м. Херсон, Україна

Поряд з поглибленим вивченням безпосередніх наслідків впливу травматичних ситуацій, актуалізується аналіз дослідження наслідків психотравматичних подій у певних групах осіб. Зокрема, дослідження сучасних психологів сфокусовані на вивченні наслідків впливу травматичного досвіду на окремі особистісні особливості у наступних групах осіб: діти дошкільного та молодшого шкільного віку (М. Bowen, J. Bowlby, К. Brisch, F. Ruppert та ін.), підлітки (Т. В. Єгоркіна), вагітні жінки (В. І. Шебанова), військовослужбовці (С. В. Захариков, В. Є Попов, П. В. Каменченко та ін.), жінки – жертви зґвалтування (С. Best, А. Burgess, R. Holmstrom, D. Kilpatrick, L. Veronen та ін.).

Слід зазначити, що сучасні уявлення про механізми передачі травми між поколіннями пов'язані з теорією прив'язаності J. Bowlby. М. Bowen описав ознаки такого зв'язку і вперше, за допомогою методу сімейної генограми, працював з симптомами людини в контексті взаємозв'язку з історією її міжпоколінних зв'язків. Розвиваючи концепцію травми, F. Ruppert визначив, що поняття травми не зводиться до розгляду біологічних чи психологічних феноменів. Травма завжди відбувається в деякому соціальному контексті.

К. Brisch описує вплив травматичного досвіду матері на психічні структури дитини, що формуються. Автор, аналізуючи передачу травми через прихильність, вказує на те, що мати і дитина живуть з самого початку в безперервному процесі емоційного взаємо обміну. Між ними циркулює потік почуттів, при чому почуття матері сильніші і тому саме вони задають тон. Почуття матері закладають фундамент емоційного світу дитини. К. Brisch

детально аналізує взаємозв'язок травматичного досвіду батьків з порушенням прихильності у дітей. Автор визначив вірогідність розвитку у дитини дезорганізованого патерну прихильності у випадку наявності у батьків травматичного досвіду.

Ф. Ruppert зазначає: «У нашій практичній діяльності ми все виразніше виявляємо механізми передачі травми. Ми розуміємо, яким саме чином діти актуалізують травматичний досвід матері, який потім продовжує жити в емоційному зв'язку матері та дитини» [2, с. 27].

Т. В. Єгоркіна дослідила та описала досвід ранніх травматичних переживань в системі відношень підлітків – свідків та учасників міжетнічного конфлікту. Авторка встановила, що досвід залучення дітей в міжетнічні конфлікти є психотравмуючим, і має суттєвий вплив на систему відносин особистості що формується. При цьому, найбільшою мірою досвід ранніх травматичних переживань фіксується на емоційному, когнітивному і поведінковому рівнях у відносинах до минулого, до майбутнього, до світу та інших людей [1].

У фокусі дослідження В. І. Шебанової є особливості егоцентризму вагітних жінок з травматичним досвідом тілесності. Важливо відзначити, що під травматичним досвідом тілесності авторка розуміє досвід лікування безпліддя внаслідок розладів харчової поведінки та деформації ваги.

В. І. Шебанова зауважує, що повернення вагітних жінок до минулого травматичного досвіду тілесності зумовлено негативним впливом перекручених смислів щодо харчової поведінки. При чому, спостерігається високий рівень егоцентризму, низький рівень саморегуляції, недостатній рівень володіння комунікативними навичками, високим рівнем не адаптивних копінг-стратегій. Все це значно ускладнює взаємини та спілкування з оточуючими та провокує подальший розвиток деструктивних патернів харчової поведінки [4, с. 761].

В. Є. Попов займався дослідженням питань, пов'язаних з психологічною реабілітацією військовослужбовців. При цьому, під реабілітацією він розумів відновлення здатності дисгармонійної особистості до нормальної діяльності.

С. В. Захариков вивчав особливості формування психологічної стійкості в умовах бою. Дослідженням особливих рис особистості, які зумовлюють підвищену чутливість до травмуючих подій займався П. В. Каменченко.

В центрі досліджень А. Burgess і R. Holmstrom – «синдром травми зґвалтування». При цьому, в ході досліджень прояву впливу травматичної події на особистість було виявлено реакції, які притаманні жертвам воєнних дій [3]. D. Kilpatrick, L. Veronen, C. Best які займались вивченням зґвалтувань, паралельно з дослідженням, спрямованим на дослідження посттравматичного стресового розладу у військових, дійшли висновку про схожість картини симптомів.

Таким чином, аналіз робіт, присвячених аналізу впливу травматичного досвіду на прикладі різних груп досліджуваних, дав змогу визначити різність підходів до пояснення можливих наслідків травми та способів її подолання.

Список використаних джерел

1. Егоркина Т. В. Опыт ранних травматических переживаний в системе отношений личности подростков – свидетелей и участников межэтнического конфликта : дис. ... кандидата псих. наук : 19.00.04 / Егоркина Таисия Васильевна. – СПб. : РГПУ им. А. И. Герцена, 2009. – 165 с.
2. Рупперт Ф. Травма, связь и семейные расстановки. Понять и исцелить душевные раны / [пер. с нем. Е. Гурская]; Ф. Рупперт. – М. : ИКСР, 2014. – 264 с.
3. Burgess A., Holmstrom R. Rape trauma syndrome / A. Burgess, R. Holmstrom R. // American J. of Psychiatry. – 1974. – V. 131. – P. 981–985.
4. Shebanova V. I. Features of the egocentrism of pregnant women with traumatic experiences of corporeality / V. I. Shebanova // Problems of Modern Psychology : Collection of research papers of Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, G. S. Kostyuk Institute of Psychology at the National Academy of Pedagogical Science of Ukraine / scientific editing by S. D. Maksymenko, L. A. Onufrieva. – Issue 29. – Kamianets-Podilskyi : Aksioma, 2015. – P. 752–764.